

Zo gezegd in St.A.M.-Vlaanderen (2)

Ludo de Caluwé
voorzitter
St.A.M.-Vlaanderen

Woensdag 28 nov.07 organiseerde St.A.M.-Vlaanderen in het GBA-Olympisch Stadion te Antwerpen haar Algemene Vergadering Plus met als thema "**Scholengemeenschappen en objectieve oriëntering: de rol van de eerste graad.**" Wat betekende dat niet alleen directies, maar ook hun middenkaders en de directies van hun bovenbouwscholen samen met de coördinerende directeurs van hun scholengemeenschap uitgenodigd waren. Honderdtweeënveertig deelnemers luisterden aandachtig en gaven kritische commentaar op de visie en standpunten van de overheid.

Die was vertegenwoordigd door:

De heer Chris Smits, secretaris-generaal van het Vlaams Verbond van het Katholiek Onderwijs (CM)

Mevrouw Kristien Arnouts, inspecteur-generaal secundair onderwijs (KA)

Mevrouw Dorothea Van Hoyweghen, kabinetsmedewerker bij de Minister van Onderwijs (DVA)

Het gesprek verliep in 3 fasen:

- 1 een door St.A.M. gestuurde bevraging van de drie beleidsmensen
- 2 reflecties op het beleid binnen de diverse werkgroepen
- 3 open vraagstelling vanuit de werkgroepen aan het beleid

Het artikel 'Van rode draden tot blauwdrukken, een diep gekleurde beleidsvisie' in vorig IVO-nummer was de letterlijke weergave van de open dialoog van het St.A.M.-Bestuur met de drie beleidsmensen.

In dit artikel publiceren wij een samenvatting van de reflecties en de open vraagstelling van de diverse werkgroepen aan de drie beleidsmensen.

De verpakking als gespierde uitspraken of puntige quotes leek ons een ideale gangmaker voor de leesbaarheid ervan.

Uitspraken over...

... het onrechtmatig gebruik van onderwijsvormen in de eerste graad

KA – De inspectie is bevoegd om de leerplanrealisaties te controleren en te kijken of scholen inderdaad de goedgekeurde leerplannen realiseren. Die leerplannen hangen vast aan bepaalde structuuronderdelen, maar wij hebben op dit ogenblik geen sanctionerende bevoegdheid om op te treden wanneer scholen daarover fout communiceren: in brochures of mondeling, of in hun interne benamingen van lessenroosters, klassen en dergelijke.

Wat we wel doen is daarover opmerkingen in het verslag zetten. Wij gaan daarvoor geen school sluiten of een negatief advies geven. Dat gaat eigenlijk een beetje buiten onze bevoegdheid, maar u kunt het wel lezen in het verslag.

Die foute communicatie staat dus ook uitdrukkelijk geformuleerd onder werkpunten.

... de visie van scholen op hun vakoverschrijdende eindtermen

KA – De integratie van vakoverschrijdende eindtermen en leerplannen zit niet goed. Bovendien hebben

scholen wel een inventaris gemaakt, kruisjestabellen van wie doet wat van de vakoverschrijdende eindtermen, maar zij hebben daar nog een onvoldoende goed beleid voor. Zij maken hun keuzes niet goed, zij trekken geen leerlijnen rond leren leren, rond burgerzin.... Men denkt dat men alles tegelijkertijd in elk jaar opnieuw bij alle leerlingen moet doen.

Daar een goed beleid rond voeren, goeie keuzes, goeie selecties maken van wat je nu wel, en wat je nu ook niet moet doen, dat gebeurt nog niet. Daardoor trekken leraren die heel plichtsbewust zijn veel te veel op hun schouders. En heb je niet alleen een objectief gevoel, maar ook nog eens een subjectief gevoel van taaklast.

... de ontstoffing van de leerplannen

CM - Wij trachten via de leerplannen een visie te creëren op een vak, op een studiegebied, en daarin de eindtermen te integreren. Het zijn dus geen twee werelden, ze leven niet naast elkaar, maar het ene is ingebed in het andere.

Ik heb de indruk dat men de leerplannen beschouwt als surplus beschouwt op de eindtermen. Bij de leerplannen willen wij in de toekomst toe de klemtoon leggen op de doelstellingen en nog meer op het

leerproces.

Wij hebben ook heel duidelijk de beweging gemaakt om die leerplannen kritisch te bekijken en waar mogelijk te ontstoffen. Uiteraard kost dat tijd.

... de attestering en clausulering, en over de sanering van de basisopties

CM - In de attestering zitten er reglementaire bepalingen en het is niet aan ons om die bepalingen eenzijdig te wijzigen. Ik denk dat we daar relatief weinig aan kunnen doen.

Wat de sanering van de basisopties betreft, denk ik dat wij vanuit het Verbond openstaan voor elke discussie.

Uit de discussies die wij zullen voeren in het kader van de blauwdruk moet dat duidelijk blijken. Ik wil dus zeker geen voorafname doen op de komende besprekingen in het kader van de hervorming van het secundair onderwijs.

Ik denk dat we inderdaad bij nieuwe leerplannen en in het kader van de brede oriënterende eerste graad naar clausuleringen toe inderdaad toch een aantal dingen moeten durven bekijken.

KA - Evaluatie is de autonomie van scholen. Scholen kunnen een visie op evaluatie van leerlingen en oriëntering van leerlingen ontwikkelen, waarbij die oriëntering, die clausulering pas op het einde van de eerste graad gegeven wordt.

Ik zeg niet dat er in de wetgeving niet wat bijgestuurd kan worden, maar de wetgeving gaat de problemen nooit oplossen. Alles hangt ervan af hoe je daar ter plaatse invulling aan geeft en naar ouders toe communiceert en hen adviseert. Ik zou niet alle heil verwachten van bijsturingen op dat vlak. Waarmee ik niet wil zeggen dat ze niet kunnen gebeuren.

... de rol van de scholengemeenschappen bij de oriëntering

CM - We zouden ons eens moeten beraden over de vraag hoe dwingend een centrale regelgeving dan wel mag zijn. In het kader van loopbaanbegeleiding en oriëntering van leerlingen is er zeker een rol weggelegd is voor de scholengemeenschappen. Het is trouwens ook een decretale bevoegdheid, dus artikel 71 van het decreet secundair onderwijs, dat heel duidelijk zegt dat een scholengemeenschap afspraken moet maken over objectieve leerlingenoriëntering of over leerlingenoriëntering in het algemeen. Ik merk dat men in scholengemeenschappen voor een aantal aspecten daar al inspanningen geleverd heeft.

Het studieaanbod in een scholengemeenschap is één van de heel moeilijke en delicate materies. Sommige scholengemeenschappen nemen aan snelheid af, omdat men de eerste jaren vooral gewerkt heeft aan een aantal administratief-technische zaken en aan een aantal contractuele bepalingen.

Zo heeft men elkaar beter leren kennen. De

concurrentie is wat weggevallen en dat werkt. Alleen stel ik mij nu de vraag of men de stap naar het studieaanbod wel durft of wenst te zetten. Ik ga er van uit dat een transparant studieaanbod ook de oriëntering ten goede kan komen.

Een aantal scholengemeenschappen neemt liever kleine initiatieven, maar die kunnen ook belangrijk zijn in het kader van studieoriëntering: een gezamenlijke infobrochure over het studieaanbod van een school of van een scholengemeenschap, een gezamenlijke infodag bijvoorbeeld waar de verschillende studiegebieden, de verschillende studierichtingen op niveau van tweede en derde graad worden voorgesteld... Zulke initiatieven binnen een scholengemeenschap zouden een meerwaarde kunnen zijn en kunnen misschien de objectivering ten goede komen.

Toch zijn die mogelijkheden misschien vandaag nog te weinig geëxploreerd.

KA - Ik denk dat het dan ook belangrijk is dat in zo'n traject de scholengemeenschappen heel goed in kaart brengen wat precies een leerling moet kennen en kunnen, over welke competenties hij moet beschikken om van de ene graad keuzes te maken voor de andere. Dat dit impliceert uiteraard dat het onderliggend niveau van de evaluatie en het hele deliberatiegebeuren toch ook op een heel andere manier vorm moet krijgen dan dat in heel wat scholen vandaag de dag gebeurt. Dat is toch nog altijd één van de achillespezen in het hele leertraject van leerlingen, en dat gaat vooraf aan het moment waarop men dan echt oriënteert en keuzes kan maken.

... de blauwdruk van de structuurhervorming secundair onderwijs

KA - U hoort mij niet zeggen dat de minister voorstander is van een 3x4-structuur, want de realiteit is zo dat men gebonden is aan gebouwen, aan allerlei materiële zaken. Er zijn ook heel wat ouders die een grote aversie hebben tegenover die 3x4-structuur. Er is een proeftuin die daar heel sterk de klemtoon op legt, en dat zou één van de elementen kunnen zijn die meegenomen wordt.

Dat is iets anders dan de idee van een eerste graad die meer onafhankelijk uitgebouwd wordt van de bovenbouw, wat zich in heel wat scholen voordoet. Heel vaak niet uit onderwijskundige overwegingen, maar omdat het materieel en financieel beter uitkwam voor de school. Ondertussen heeft men ook wel de onderwijskundige en de pedagogische voordelen ervaren van een eerste graad die apart staat.

U hoort mij dus niet zeggen dat het departement of de minister of het kabinet zou zijn van een 3x4-structuur. De realiteitszin van de minister staat daar tegenover.

... de proeftuinen rond oriëntering en de return ervan

KA - Wat wij nu weten over die proeftuinen weten we via de coördinatoren van die proeftuinen. Dat zijn de mensen die de documenten gelezen hebben, die observaties gedaan hebben in de scholen. Maar de return - en het is geen paraplu-pelletje dat ik speel - zal in grote mate door de inspectie gecontroleerd worden.

Anderzijds vind ik wel dat op vraag van de minister en op vraag van het departement ervoor gezorgd wordt dat er ook veel van het veld uit kan groeien. Hier heeft men nu eens de kans gekregen om te kijken wat er in de scholen leeft, waarmee wil men mee experimenteren, en wat men ook belangrijk vindt in die scholen. Dan moet je ook aanvaarden dat er op een dag waarop scholen met enige glamour hun presentatie tonen dat men vooral de inspanningen van die scholen naar waarde moet weten te schatten.

En als er nu een nieuwe oproep gedaan is voor de proeftuinen met betrekking tot studiekeuze en werkplekleren, dan was dat een bewuste keuze. We hebben tot nu toe maar een beperkt aantal scholen die heel specifiek rond die eerstegraadsproblematiek, rond die studiekeuze en die studieoriëntering gewerkt hebben. Doorheen alle proeftuinen zijn er wel conclusies te trekken of zijn er vaststellingen te doen die te maken hebben met portfolio's, met meervoudige intelligentie, maar er waren tot nu toe maar een 4-tal proeftuinen die heel specifiek op de overgang basis-secundair en op de eerste graad en op de studieoriëntering ingespeeld hebben.

Om betere conclusies te kunnen trekken is de vraag gesteld naar wie er nog bij wil aansluiten. En zo zijn er nu een 7-tal projecten bijgekomen.

... de zorg rond de leerzorgnota

CM - Wij hebben wat reserve gehad - en die hebben wij nog - bij het concept zoals het nu voorligt. Wij weten dat er op dit moment heel veel zorg geleverd wordt door onze secundaire scholen, zeker ook op niveau van de eerste graad. Vele scholen en scholengemeenschappen hebben een heel sterk beleid uitgevoerd of uitgewerkt in functie van zorg voor de individuele leerling.

We merken ook dat zelfs een aantal scholen een beetje het slachtoffer zijn van hun eigen succes en dus een aantal leerlingen met specifieke zorgbehoeften

aantrekken. Wij stellen ons de vraag in het kader van het dossier leerzorg in welke mate de draagkracht van de school onder druk komt te staan. Wij denken dat er in de toekomst in het nieuwe leerzorgkader draagkrachtoverwegingen moeten geobjectiveerd worden. In die zin moeten er in dat concept nog een aantal concretisering en gebeuren bij de decretale vertaling. Er kan toch nog wel wat geconcretiseerd worden vooral in functie van draagkracht van scholen en objectieerbare criteria die de draagkracht van een school kunnen bepalen.

Dat is dus een beetje onze reserve die wij momenteel hebben. Een reserve ingegeven omdat wij uiteraard het welbevinden van scholen, leraars en directeurs hoog in het vaandel dragen.

... didactische innovaties en de rol van de educatieve uitgever en de lerarenopleidingen

CM - Ik denk dat wij als koepel enkel de richting kunnen aangeven en dat kunnen wij doen via de leerplannen. Het is onze bedoeling om via leerplannen en via de bijstellingen in de leerplannen onze intenties kenbaar te maken. En dan hopen wij - en wij gaan daar uiteraard ook nascholingsprojecten aan koppelen - dat dat opgenomen wordt door de individuele scholen. Voor elke innovatie, voor elke vernieuwingsbeweging kost wat tijd. Dat de handboekmakers tijd nodig hebben om daarop in te spelen, dat is de realiteit. Op geregelde tijdstippen zitten wij met de educatieve uitgever samen om hen dus heel duidelijk op de hoogte te brengen van de plannen die we hebben met basisopties in de eerste graad, zodanig dat ze dus in de mate van het mogelijke daarop kunnen inspelen.

Wij proberen ook de link te leggen naar de lerarenopleiding. Als je innoveert, wanneer je dus nieuwe inzichten probeert op te nemen in de curricula, heeft dit vaak gevolgen voor de leraar, voor de aanpak van de leraar. En het is dan ook zo dat het opportuun is dat de lerarenopleiders daar ook op inspelen, dat die elementen ook ingebed worden in de lerarenopleiding. Wij proberen dat ook te doen om de draagkracht van leraars - een heel gevaarlijk woord - toch niet te veel onder druk te brengen. Dat zijn de pogingen die wij ondernemen om vernieuwingsbewegingen, om innovaties zo naadloos mogelijk te laten verlopen.

Maar elke vernieuwing brengt uiteraard een aantal kinderziektes met zich mee...